

2. Boiko D. I., Rahman M. H., Kachala V. V., Zehravi M., Shkodina A. D., Kundu M. K., Skrypnikov A. M.. A pilot study of stress coping and anxiety among internally displaced people in Russian-Ukrainian war who experienced stress-related disorders. *Psychiatry Research*. 2023. № 324. 115191.

3. Isakov R. I., Herasymenko L. O. Psychosocial rehabilitation of patients with post-traumatic stress disorder. *Azerbaijan Medical Journal*. 2022. №62. P. 58–63.

4. Herasymenko L. O., Isakov R. I., Halchenko A. V., Kydon P. V. Clinical features of adjustment disorder in internally displaced women. *Wiadomosci Lekarskie*. 2020. №6. P. 1154–1157.

5. Herasymenko L. O. Psychosocial aspects of adjustment disorders in women. *Wiadomosci Lekarskie*. 2020. № 73. P. 352–354.

6. Maruta N., Panko T., Kalenskaya G., Semikina E., Denisenko M., Psycho-educational program in prevention of mental health of internally displaced persons. *Georgian medical news*. 2020. № 306. P. 92–98.

ДО ПИТАННЯ ПРО СЕРТИФІКАЦІЮ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Карпенко Євген

*Львівський державний університет внутрішніх справ
psiholog_pp@ukr.net*

Жорстокі реалії воєнного часу стократ збільшили запит на підготовку фахівців у сфері охорони здоров'я. Зросла чисельність студентів, які навчаються на спеціальності «Психологія». Водночас тисячі осіб з базовою психологічною освітою чи без неї опановують різні напрями психологічного консультування і психотерапії з наміром якнайшвидше включитися в практичну діяльність. З'явилися навіть пропозиції визнати «Богослов'я» як достатню освіту для сертифікованої діяльності у сфері охорони психічного здоров'я. У зв'язку з цим хочемо висловити низку зауваг.

По-перше, в Україні запроваджено «Перелік методів психотерапії з доведеною ефективністю» [2], до складу якого входять: арт-терапія (у тому числі музична терапія та інші методики, базовані на арт-терапії), гештальт терапія, десенсибілізація та репроцесуалізація рухом очей (EMDR), діалектично-поведінкова терапія, емоційно фокусована терапія, інтерперсональна терапія (IPT) (у тому числі й інтервенції та методики, базовані на IPT), клієнт-центрована

терапія / особистісно-центрована терапія, когнітивно-поведінкова терапія (у тому числі, травмо-фокусована КПТ, нарративно-експозиційна терапія, когнітивно-процесуальна терапія, когнітивна терапія, пролонгована експозиція та інші інтервенції та методики, базовані на КПТ), логотерапія та екзистенційний аналіз / екзистенційна терапія, майндфулнес-базований підхід (у тому числі зниження стресу на основі майндфулнес (MBSR) та майндфулнес-базована когнітивна терапія (МВСТ), мотиваційна терапія (у тому числі, мотиваційне інтерв'ю, мотиваційне консультування та методи, базовані на мотиваційному інтерв'ю), нарративна терапія, нейро-лінгвістична психотерапія (у тому числі Еріксонівська гіпнотерапія та інші методи, базовані на навіюванні та гіпнозі), позитивна психотерапія (ППТ за Пезешкіаном), протокол реконсолідації травматичної пам'яті, психодинамічний підхід (психоаналітична терапія, у тому числі трансфер-фокусована психотерапія), психодраматична терапія, символдрама / кататимно-імагінативна психотерапія, системна сімейна психотерапія, схема терапія, танце-рухова терапія, терапія, базована на менталізації, терапія прийняття та зобов'язання (АСТ) (у тому числі й інтервенції та методики базовані на АСТ), транзакційний аналіз.

По-друге, з недавніх пір психологія стала регульованою спеціальністю [1].

Це означає, що здобуття спеціальності психолога можливе лише за умови завершення навчання на освітньо-кваліфікаційних рівнях «Бакалавр» і «Магістр».

По-третє, згідно зі Страсбурзькою декларацією з психотерапії «доступ до освіти надається спеціалістам, які мають попередню підготовку в різноманітних галузях гуманітарних та суспільних наук». За тією ж декларацією психотерапевтична освіта «передбачає теорію, власний досвід, практичну діяльність під супервізією» [3].

По-четверте, Європейська Асоціація Психотерапії вказує на необхідність навчання протягом не менше 3200 годин, з яких три роки еквівалентні навчанням на бакалавра (в Україні це 4 роки).

Отже, керуючись юридичними нормами, етикою психотерапевтичної діяльності, вимогами до професії психотерапевта, можна стверджувати, що навчання на богослова (чи священника) не дає необхідних знань, умінь і

навичок для освоєння професії психотерапевта чи навіть психолога. Відтак не може йтися про *фахову* допомогу у сфері *психічного здоров'я*.

Адептам релігійного підходу варто нагадати, що об'єктом психології є психіка як особлива форма відображення суб'єктом об'єктивної реальності, що включає в себе психічні процеси, стани та властивості. Які наукові знання про психічні процеси, стани і властивості отримують богослови чи священники? Скільки часу цьому присвячується? Які уміння й навички роботи з несвідомим, травмивним матеріалом у них є?

Ці запитання жодним чином не знецінюють внесок служителів церкви в духовну підтримку людей, які її потребують. Разом із тим безпідставно називати священнослужителів фахівцями з психічного здоров'я. З тим же успіхом ми можемо визнати такими фахівцями педагогів, соціальних працівників, які теж мають справу з людьми. А ще можна розширити цей перелік різними екстрасенсами, знімачами порчі, носіями «багатого життєвого досвіду» тощо. Годі говорити, що такий підхід вихолощує як зміст психотерапевтичної підготовки, так і саму сертифікацію психотерапевтичної компетентності.

До речі, у психології і психотерапії часто враховується ноотичний вимір існування людини (логотерапія, екзистенційний аналіз, позитивна психотерапія...). Але ж це відбувається в єдності з іншими вимірами: тілесним, соціальним, діяльнісним (у Франкла, приміром, лише 3 виміри: соматичний, психічний і ноотичний, але існують і інші уявлення). І не варто в захисті своїх теологічних переконань надавати виняткового значення духовному виміру, знецінюючи базові вимоги до професії психолога чи/і психотерапевта. Тим паче, що духовність – це не завжди про релігійність. Н. Пезешкіан чітко диференціював поняття віри, релігії і релігійності.

Отже, дискусія про допустимість сертифікації богословів як фахівців у царині психічного здоров'я породжує багато обґрунтованих контраргументів. Мусимо речі називати своїми іменами: фахова допомога у сфері психічного здоров'я повинна надаватися фахівцями, які мають психологічну освіту, додаткове навчання в одному чи кількох психотерапевтичних методах, які постійно підвищують свою кваліфікацію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наказ МОН України від 27.02.2025 № 373 «Про затвердження Переліку спеціальностей на рівні вищої освіти, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0394-25#Text>
2. Перелік методів психотерапії з доведеною ефективністю <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0129-24#Text>
3. Страсбурзька Декларація з Психотерапії 1990 р. <https://usp.community/documentation/39-strasburzka-deklaratsiia-z-psykhoterapii>

ПСИХОЛОГІЧНА ГЕРМЕНЕВТИКА В ЕПОХУ МЕТАМОДЕРНУ: РИСИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ І ЗАСТОСУВАННЯ

Карпенко Зіновія

*Національний університет «Львівська політехніка»
karpenkozs@ukr.net*

Психологічна наука на сучасному етапі свого розвитку відзначається великою різноманітністю епістемологічного багажу, накопиченого за тривалу історію людинознавчих студій. Кожна така епістема репрезентує сталі факти, події, що трапляються в типових обставинах. Це дає змогу експлікувати причинно-наслідкову логіку появи певних психічних явищ і поведінкових реакцій людини. Та якщо спробувати зазирнути за лаштунки строгої каузально-детерміністської сцени і пошукати відповіді на актуальні і, зрештою, вічні проблеми буття-існування людини у світі на інших теоретико-методологічних ландшафтах, далеких від стандарту природничих наук, то неминуче повернемо в бік незаслужено відкинутої герменевтики [1, 7]. Остання ж від часу свого самоусвідомлення як найбільш релевантного методу розуміння унікальності людини намагалася пояснити не «Чому», а інтерпретувати «Заради чого» [6].

Новопостала епоха Метамодерну, більш відома як пост-постмодернізм, не відкидає попередні епістемологічні традиції, але віддає їм належне з огляду на властиві їм переваги і недоліки, терени застосування відповідно до поставлених дослідницьких цілей. Означимо ж основні риси, тенденції та можливості застосування психологічної герменевтики на сучасному етапі її розвитку [2, 3].